

говски артикулъ; тамъ има доста восъкъ, който се изпраща по пѣтя презъ Алесио за Анкона, сѣщо и за Венеция; тамъ живѣятъ много евреи и между християнитѣ има дубровчани“ (И. Сакжзовъ, Търговията на България и пр., въ Изв. на Истор. друж. въ София, IX, 30). Честитѣ куриери и кербани, които сновѣли между Скопѣе и адриатическия пристанища, улеснявали пренасянето на книжарската стока отъ Венеция въ Скопѣе. Друго важно обстоятелство помогнало сѣщо така за основаването на книжарницата. Въ 1557 г., съ помощта на потурнака везиръ Мехмедъ Сокологлу, братъ на сръбския патриархъ Макария, била възстановена Печската патриаршия и подъ нейната духовна властъ били присѣдени българтѣ краища — Скопѣе, Тетово, Куманово, Шипъ, Кюстендилъ, Кратово, Дупница, Самоковъ и Рилскитѣ манастиръ, които дотогава се числѣли подъ Цариградската гръцка патриаршия. Оттогава сръбскитѣ патриарси взели да се титулуватъ: *патріархъ всѣмъ сръблѣмъ и вьлгаромъ*. Още за първия сръбски патриархъ Макария се казва, подъ г. 1564, че държи и български краища *кър Макарію подръжѣшоу сръбскою начелство и вьлгаремъ и поморскимъ странами* (Стојановић, Записи, № 645). Срв. повече за това въ моята книга Българитѣ въ Македония, 2-о изд., стр. 167—168. Сръбскитѣ проф. Р. М. Груичъ, който обнародва редъ сръбски патриаршески писма, прави следната бележка: „Прибавката *вьлгаромъ* въ надслова на нашитѣ (т. е. сръбски) патриарси не бѣше само голословенъ титулъ, но нашитѣ патриарси наистина сѣ управлявали православната църква въ единъ дѣлъ на юго-западна България“ (Споменик LI, 106). По такъвъ начинъ, скопската книжарница на Кара-Трифунъ, гдето били на складъ венецианскитѣ издания на Якова Крайковъ и други славянски книги, е обслужвала цѣлата областъ отъ Рила до Шаръ. Нѣщо повече, тя е улеснявала и църквитѣ, останали подъ ведомството на Охридската архиепископия, гдето особено следъ залѣгането на патриархъ Прохора взе да се засилва употребата на славянската книга. Срв. за това по-горе, стр. 44 Кара-Трифунъвата книжарница, бидейки въ връзка съ венецианскитѣ печатници, ще да е продавала и другъ книжарски и църковенъ материалъ, главно италианска хартия. Хартията, на която писали нашитѣ книжовници отъ онова време, както това личи отъ фили-